

пає головним об'єктом фінансового управління підприємством. В основу системи управління капіталом покладено концепцію його структури. Так, І.О. Бланк зазначає, що оптимальна структура капіталу – це таке співвідношення використання власних і залучених джерел, за якого забезпечується найбільш ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості, тобто максимізується його ринкова вартість.

Отже, під "капіталом підприємства" ми розуміємо фінансові ресурси підприємства, авансовані ним на формування активів, необхідних для забезпечення безперервної його діяльності з метою максимізації прибутку.

Література

1. Шевчук Н. Капітал підприємства: формування та ефективність функціонування / Н. Шевчук // Ринок цінних паперів України. – 2004. – № 5-6. – С. 39-43.
2. Городня Т.А. Структура визначення поняття капіталу / Т.А. Городня // Вісті: Діловий випуск. – 2010. – № 17, 32-36 с.

Дуда С.Т., Павук Т.И. Теоретические основы относительно определения понятия "капитал предприятия"

Исследована экономическая природа и понятие "капитал предприятия"; предложено авторское толкование понятия "капитал предприятий"; определено, что управление капиталом предприятия, как и весь процесс управления, охватывает стратегию и тактику управления.

Ключевые слова: капитал, оптимальная структура капитала предприятия, управление капиталом предприятия, стоимость капитала предприятия.

Duda S.T., Pawuk T.I. Theoretical aspects of definition "capital of the enterprise"

This article explores the economic nature and the concept of "capital company", the author proposed interpretation of the term "capital firms", determined that the capital management company, and the whole management process, including strategy and tactics for management.

Keywords: capital, optimum capital structure of the enterprise, capital management company, the cost of capital of the enterprise.

УДК 336.226

*Проф. Б.А. Карпінський, канд. екон. наук –
Львівська державна фінансова академія*

МОНІТОРИНГО-ФІСКАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ В АНАЛІЗІ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Систематизовано апарат щодо моніторингу результативності податкової політики, виходячи з положень державотворчого патріотизму нації та стратегіології розвитку. Виділено можливості виробничо-інституційних функцій в оцінюванні податкової політики на основі фіскального інструментарію та здійснено розрахунки фіскальних індикаторів для України.

Ключові слова: податкова політика, бюджет, фіскальні індикатори, моніторинг, результативність, державотворчий патріотизм нації, стратегіологія розвитку, фіскальний простір.

Вступ. Кожна держава, формуючи власну податкову політику, активно користується фіскальним інструментарієм збільшення або зменшення податкового навантаження на платників податків, тобто рівнем залученості сумарних податкових надходжень до централізованих фондів грошових ресурсів (бюдже-

тів різних рівнів). У механізм податкової політики входять такі дієві інструментарні важелі, як: удосконалення форм оподаткування та податкових ставок, тарифів, а спрямування обґрунтованого акценту на регулятивних властивостях податкових пільг може стимулювати, або нейтралізувати виробничу діяльність суб'єктів господарювання, груп населення.

Підкреслимо, що проблематику податкової політики, внаслідок її пріоритетної важливості для забезпечення фінансових основ державотворення та добробуту населення кожної країни, активно досліджують як зарубіжні науковці (А. Аганбегян, Є. Балацький, Дж.К. Гелбрейт, Н. Горський, А. Дадашев, А. Коломієць, Н. Кошина, А. Лаффер, С. Мовшович, С. Нікітін, А. Паскачов, А. Самуельсон, Дж.Ю. Стігліц, Р. Хейлбронер), так і вітчизняні (М. Азаров, П. Буряк, В. Вишневецький, В. Гесць, Т. Єфименко, Ю. Іванов, С. Каламбет, А. Крисоватий, С. Лондар, В. Мельник, Т. Меркулова, А. Соколовська, В. Столяров, Л. Тарангул, В. Федосов, І. Чугунов, С. Юрій, Ф. Ярошенко) [1-9, 12, 14-16].

Сучасний вектор спрямованості на соціальну складову економічного розвитку в Україні неможливо реалізувати без узгоджених заходів і в частині посилення результативності податкової політики держави. Водночас, у царині податків навіть за фундаментальними основами не все ще систематизовано й науково передбачено, зокрема визначення цивілізованого варіанта суспільно необхідного та суспільно можливого рівня податкового навантаження для конкретної траєкторії соціально-економічного розвитку держави є досить дискусійним і має свої проблемні ознаки.

Так, у праці [4, с. 298] зазначено, що "проблема визначення податкового навантаження є однією з найбільш важливих і дискусійних у теорії і практиці податкового регулювання. В економічній науці існують протилежні точки зору щодо розв'язання цієї проблеми". Висунута раніше автором парадигма формування державотворчого патріотизму нації з позиції податкової домінанти допоможе підводити кількісний базис щодо оцінювання фінансово-психологічної сутності мотивації платника податків у різні часові періоди та виробити сучасні механізми активізації цієї складової, особливо в контексті стратегіології розвитку України [6, 8].

Однак, незважаючи на тисячолітню історію функціонування податків, в основі сучасних досягнень постіндустріального суспільства наявні проблемні питання, котрі мають фундаментальний характер і пріоритетним серед них залишається податкове навантаження.

Постановка завдання. Метою дослідження стала потреба в уточненні понятійного апарату та систематизації можливостей моніторингу в оцінюванні результативності податкової політики, виборі та удосконаленні сучасних підходів оцінювання із використанням фіскального інструментарію.

Виклад основного матеріалу. Загальні положення. На думку автора, *моніторинг результативності податкової політики* – це цілеспрямоване періодичне спостереження і відстеження процесів у податкових надходженнях до державного бюджету під впливом чинного податкового законодавства на формування і розвиток підприємницького середовища через дію змін у системі податків, податкових ставок та податкових пільг з метою підвищення як мотивації фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, зниження конфліктності інтересів держави та платників податків, так і вчасного виявлення

відхилень фактичних сум податків від запланованих та проведення активних заходів щодо їхнього усунення.

Нині Державна податкова служба України ініціювала проведення моніторингу результативності інвестиційного клімату в Україні на основі розробленого Індексу інвестиційної активності. Ці спостереження (на основі анкетування) будуть здійснюватись не рідше двох разів на рік і їх метою стає періодичне інтегральне відображення результативності податкової політики щодо розширення залучення фінансових ресурсів у національне господарство України.

Характерною особливістю в напрямі фінансового забезпечення розвитку держави стає підвищена увага дослідників до узагальнення та розвитку теоретичних методів щодо оцінювання стану її податкової політики, зокрема у частині специфічних фіскальних інструментів – податкових індикаторів типу крапок Лаффера I та II роду [1-2, 7].

Практична особливість введення двох фіскальних індикаторів – крапок Лаффера I та II роду – спрямована на додаткове підтвердження результативності податкової політики. Оскільки між регулятивною та фіскальною функціями цієї політики наявні деякі суперечності, то: з одного боку, нарощування фіскального тиску на платників призводить до активізації наповнення бюджету, з іншого – знижуються як ділова активність суб'єктів господарювання, так і їхні можливості щодо оновлення виробничого процесу. Істотно, що таке введення фіскальних індикаторів дає змогу оптимізувати процес пошуку компромісних варіантів між інтересами платників податків та бюджетом держави.

Розрахунок означених вище фіскальних індикаторів ґрунтується на використанні економіко-математичних методів, які можливо поділити на: економетричні (статистичні), аналітичні (алгебраїчні), виробничо-інституційні функції. Коротко зупинимось на останньому методі, який характеризується певними перевагами і можливостями щодо комплексності відображення взаємовпливів, задіяваних у моніторингу окремих показників, від чого оцінювання властиво результативності податкової політики стає більш виразним, використовуючи здебільшого положення [1, 2].

Апарат виробничо-інституційних функцій (ВІФ) як моніторингово-фіскальний інструментарій результативності податкової політики. Інтегральний результат праці (обсяг випуску продукції) безпосередньо залежить від можливостей щодо ефективного задіявання основних чинників виробництва як на кількісному, так і на якісному рівнях. Цей вплив, зокрема, можливо оцінювати за допомогою використання виробничої функції Кобба-Дугласа, яка встановлює залежність обсягу випуску продукції від задіяних чинників: капіталу (засобів виробництва), праці та науково-технічного прогресу. У формульному вигляді останнє має вид:

$$Y = AK^\mu L^\nu e^{rt}, \quad (1)$$

де: Y – обсяг випуску продукції (обсяг ВВП); K – капітал; L – праця (чисельність зайнятого населення в економіці); μ, ν – коефіцієнти виробничої функції; A – коефіцієнт пропорційності або масштабності, μ та ν – коефіцієнти еластичності обсягу виробництва відповідно до капіталу та праці, e – чинник, що характеризує внесок науково-технічного прогресу (r) та часу (t).

Особливо цінним у виробничій функції Кобба-Дугласа є те, що вона має постійну еластичність заміщення виробничих чинників, що дорівнює одиниці. Останнє призводить до того, що роботодавцям практично рівноцінно за допомогою чого відбувається нарощування випуску продукції: за рахунок збільшення чисельності працівників (зростання фонду заробітної плати), чи за адекватного збільшення основного капіталу – оскільки кожна використана грошова одиниця дає однаковий ефект щодо приросту випуску продукції, незалежно від того, на який чинник вона спрямована.

Загальний вигляд залежностей (1) вже з урахуванням інституційної складової (податкового навантаження Q) такий:

$$Y = \eta DL^{(a+bQ)} Q K^{(c+gQ)}, \quad (2)$$

де: η, a, b, c, g – параметри, які оцінюються статистично на основі ретроспективних динамічних рядів, D – трендовий оператор (функція, що залежить від часу t); змінні Y, K, L та Q беруться за відповідні роки t .

З виробничої функції (2) слідує, що результат практичної складової діяльності держави – ВВП – залежить від праці, капіталу та податкового навантаження. Водночас вплив капіталу та праці на нарощування ВВП залежить від інституційного чинника – результативності податкової політики. Окрім того, еластичності праці та капіталу є квадратичними функціями податкового навантаження – тобто залежність (2) виступає як функція зі змінною еластичністю заміни факторів.

Оскільки виробнича функція (2) визначає виробничу криву (залежність між випуском продукції та податковим навантаженням), то фіскальну криву (залежність між сумою податкових надходжень та податковим навантаженням) визначають на основі функції:

$$T = \eta Q D L^{(a+bQ)} Q K^{(c+gQ)}. \quad (3)$$

Своєю чергою, шляхом логарифмування функцію (2), у якій трендовий оператор D , що відображає спосіб урахування НТП і задається у вигляді $D = e^{rt}$, можливо звести до лінійної відносно своїх параметрів:

$$\ln Y = \ln \eta + rt + aQ \ln L + bQ^2 \ln L + cQ \ln K + gQ^2 \ln K, \quad (4)$$

а це дає змогу розраховувати величину та взаємне розташування як податкового навантаження, так і фіскальних індикаторів типу крапок Лаффера I та II роду:

$$Q^* = -\frac{1}{2} \left(\frac{a \ln L + c \ln K}{b \ln L + g \ln K} \right), \quad (5)$$

$$Q^{**} = \frac{1}{4} \left(\frac{\pm \sqrt{(a \ln L + c \ln K)^2 - 8(b \ln L + g \ln K) - a \ln L - c \ln K}}{b \ln L + g \ln K} \right). \quad (6)$$

Особливо підкреслимо, що розміщення групи фіскальних індикаторів типу крапок Лаффера I та II роду, податкового навантаження, визначених за результатами моніторингу та аналізу, перебуває в так званому індикаторно-податковому коридорі [7, с. 197].

Індикаторно-податковий коридор (indicator-tax corridor) – межі зміни значень групи фіскальних індикаторів (податкового навантаження і крапок Лаффера I та II роду) у певному часовому інтервалі.

Здійснення аналізу щодо розміщення фіскальних індикаторів дає змогу вибрати конкретний варіант коридору, який є адекватним до отриманих результатів із розрахункових процедур, і на основі цього зробити відповідні висновки щодо результативності та можливостей оптимізації податкової політики держави в досліджуваному періоді. Зокрема, який вид антикризової податкової політики більш ефективний в конкретному випадку нейтралізації проявів та збурень фінансово-економічних криз: стимулювальний, підтримуючий чи компенсаторний [9].

Зазначимо, що додатково до Q^* та Q^{**} можливо визначати ще дві так звані фіскальні крапки перемикання: Q_L та Q_K , які відповідають стаціонарним умовам $\partial Y(Q_L)/\partial L = 0$ та $\partial Y(Q_K)/\partial K = 0$. З певними застереженнями можемо записати, що [1-2]:

$$Q_L = -\frac{a}{b}, \quad (7)$$

$$Q_K = -\frac{c}{g}. \quad (8)$$

Окремі висновки з аналізу можливо робити, виходячи з безпосереднього розгляду геометричних властивостей функцій (кривих). Так, якщо парабола $cQ + gQ^2$ випукла вгору, то внаслідок податкового навантаження, меншому рівня (8), гранична продуктивність капіталу позитивна й кожен крок нарощування основних фондів призводить до зростання випуску продукції. Коли ж податкове навантаження стане більше від фіскальної крапки (8), то гранична продуктивність капіталу стане негативною і екстенсивне збільшення цього фактора буде лише посилювати виробничу рецесію. Якщо парабола $cQ + gQ^2$ випукла донизу, то ситуація діаметрально протилежна (рис. 1).

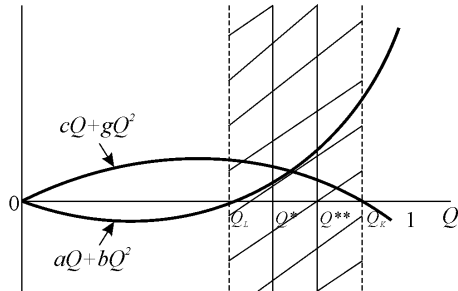

Рис. 1. Моніторинг за проявом розміщення фіскальних індикаторів (сформував автор на основі [1-2])

Аналогічні за своїм змістом аналітичні положення можливо застосувати й до фіскальної крапки в рамках досліджуваного інтервалу, яка визначається за (7). Практично в такій інтерпретації щодо взаємозв'язку даних отриманих із виробничого та фіскального аналізу, гранична продуктивність праці та капіталу безпосередньо залежать від величини податкового навантаження.

Результативність податкової політики в Україні з засад моніторинго-фіскального інструментарію. Для побудови ретроспективного ряду й визначення відповідних його параметрів вибрано інтервал 2000-2011 рр., хоча ниж-

че основну увагу зосереджено на проміжку 2005-2010 рр., який характерний щодо динаміки необхідних для аналізу макроекономічних показників як відносно прогресивним періодом, так і впливом глобальних фінансових викликів на темпи економічного зростання (табл. 1-2).

Табл. 1. Динаміка результативності та стану національного господарства України

Показник	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Валовий внутрішній продукт, млн грн	441452	544153	720731	948056	913345	1094607
Валова додана вартість, млн грн	388601	474123	634794	824176	796481	966504
Валовий прибуток, змішаний доход, млн грн	168775	202036	280954	360810	346676	421142
Податкові надходження, млн грн	98065	125743	161264	227165	208073	234448
Зайнятість населення, тис. осіб	20680,0	20730,4	20904,7	20972,3	20191,5	20266,0
Оплата праці найманих працівників, млн грн	216600	268631	351936	470464	451343	544038
Вартість основних засобів, млн грн	1276201	1568890	2047364	3149627	3903714	6648861
Ступінь зносу основних засобів, %	49,0	51,5	52,6	61,2	60,0	74,9

Джерело: складено на основі даних Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України [11, с. 30, 33, 54, 89, 95].

Табл. 2. Порівняльна динаміка результативності національного господарства України

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Валовий внутрішній продукт, у % до попереднього року	102,7	107,3	107,9	102,3	85,2	104,2
Валова додана вартість, % у ВВП	88,03	87,13	88,08	86,93	87,20	88,30
Валовий прибуток, змішаний доход, % у ВВП	38,23	37,13	38,98	38,06	37,96	38,47
Податкові надходження, % у ВВП	22,21	23,11	22,38	23,96	22,78	21,43
Оплата праці найманих працівників, % у ВВП	49,1	49,4	48,8	49,6	49,4	49,7

Джерело: сформував автор за даними Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України.

На основі даних табл. 1-2 (валова додана вартість та валовий прибуток, змішаний доход) розраховано динаміку податкового потенціалу та результат його використання через податкові надходження (табл. 3). З досліджуваного лагу слідує, що найбільше було задіяно податковий потенціал у 2008 р. і вже до 2010 р. відбувся спад фіскального індикатора на 6 %.

Табл. 3. Динаміка змін у податковому потенціалі в Україні

Показники	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Податковий потенціал, млн грн	219826	272087	353840	463366	449805	545362
Податкові надходження, % до податкового потенціалу	44,61	46,21	45,58	49,02	46,26	42,99
Податковий потенціал до оплати праці	1,015	1,013	1,005	0,985	0,997	1,002

Джерело: розрахував автор за даними Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України.

Підкреслимо також, що наведені значення податкового навантаження (табл. 1-3), яке подається статистичними інституціями, визначаються не зовсім коректно, оскільки в такому моніторингу, на жаль, не враховуються додаткові,

але значні, впливи, які формують податковий тягар (зокрема, відрахування до Пенсійного фонду, фінансові санкції, пеня, адміністративні штрафи). Для розрахунків параметрів ВІФ використано значення податкового навантаження без врахування непрямого податкового тягаря, оскільки частка податків разом із платежами до Пенсійного фонду й фондів соціального страхування у ВВП є відчутно вищою (зокрема у 2009 р. за даними Міністерства фінансів України вона становила 37,2 %).

Ступінь зносу основних засобів (табл. 1) в Україні має невтішну тенденцію на нарощування та змінився у виділені роки на 25,9 % [11]. Об'єктивно, що податкове навантаження внаслідок зростання коефіцієнта зношення досить проблематично втримати на низькому рівні, оскільки паралельно зростає й собівартість випуску продукції. Важливим чинником щодо оцінювання можливостей випуску конкурентоспроможної продукції та нарощування податкових надходжень стає й коефіцієнт придатності основних засобів ($K_{пр.ОЗ}$), який визначають за формулою [10, с. 206]:

$$K_{пр.ОЗ} = \frac{ЗВ}{ПВ}, \quad (9)$$

де: $ЗВ$ – залишкова вартість, $ПВ$ – повна вартість основних засобів.

На жаль, $K_{пр.ОЗ}$ також не зростає і становить на початок 2011 р. лише 25 % від $ОЗ$, що звужує можливості розширення бази оподаткування, а отже, й регулювання у частині оптимізації фіскальних індикаторів.

Еластичність заміни капіталу працею, яку розраховано за формулою [1-2],

$$E = -\frac{a + bQ}{c + gQ}, \quad (10)$$

яка відчутно не змінилась в досліджуваній період (табл. 4).

Загалом розрахункові дані щодо динаміки фіскальних індикаторів, виходячи із наведеного вище апарату ВІФ, наведено в табл. 4 та на рис. 2.

Табл. 4. Розрахункові дані щодо фіскальних індикаторів в Україні за ВІФ

Показник	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Податкове навантаження – Q	0,222	0,231	0,224	0,240	0,223	0,217
Крапка Лаффера I роду – Q*	0,200	0,201	0,202	0,203	0,204	0,204
Крапка Лаффера II роду – Q**	0,259	0,254	0,249	0,243	0,240	0,236
Наближеність крапок I та II роду, $\Delta = Q^{**} - Q^*$	0,059	0,053	0,047	0,040	0,036	0,032
Наближеність крапки II роду до Q, $Z = Q^{**} - Q$	0,037	0,023	0,025	0,003	0,017	0,019
Крапка перемикання Q_L	0,416	0,416	0,416	0,416	0,416	0,416
Крапка перемикання Q_K	0,419	0,419	0,419	0,419	0,419	0,419
Еластичність заміни капіталу працею – E	1,27	1,27	1,27	1,27	1,27	1,27

Джерело: розрахував автор за даними Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України.

Як слідує із табл. 4, значення крапок перемикання Q_L та Q_K у досліджуваному періоді майже однакові, що свідчить про відчутну геометричну дзеркальність у проявах як виробничих, так і фіскальних функцій, а це призводить

до "виштовхування" фіскальних індикаторів Лаффера I та II роду за характерні межі (рис. 1).

Індикаторно-податковий коридор, виходячи з розрахункових значень фіскальних індикаторів трьох типів (податкового навантаження, крапок Лаффера I та II роду), відображено на рис. 2 і за класифікацією [7, с. 197] цей коридор відноситься до варіанта спадний. У досліджуваному часовому інтервалі відбувається поступове наближення крапок Q^* та Q^{**} , а податкове навантаження є найвищим у передкризовому 2008 р. (24 %), після якого розпочався його спад і вже у 2011 р. це навантаження становило 20,23 % у ВВП.

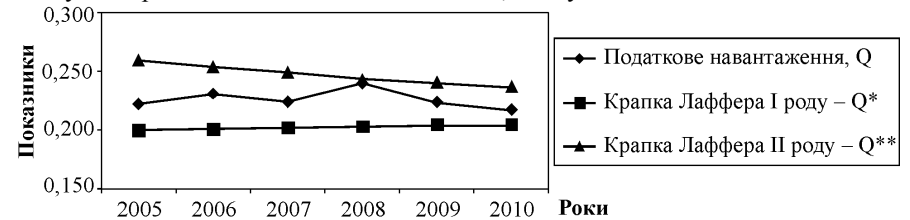

Рис. 2. Динаміка стану фіскальних індикаторів в Україні у межах індикаторно-податкового коридору (Джерело: розрахував автор за даними Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України)

Водночас, глобальні фінансові виклики найбільш дошкульно позначились на макроекономічних показниках України у 2009 р., свідченням чого є спад ВВП на 14,8 %, порівняно з попереднім роком.

Дослідження податкового навантаження з застосуванням різних варіантів розташування фіскальних індикаторів дає змогу також вчасно приймати маневруючі заходи й у фіскальному просторі, який за [13] розраховують як різницю між поточним рівнем державного боргу і його граничним рівнем – тобто "борговою межею", яка приймається за 60 % від ВВП – згідно з Маастрихтськими критеріями.

За розкручування спіралі фінансово-кризових викликів втримувати рівень державного боргу в межах 60 % до ВВП не є простою справою. Зокрема, незважаючи на активні регулятивні заходи щодо економії, рівень державного боргу в країнах Єврозони (17 держав) на початок 2012 р., за даними Євростату (www.err.eurostat.ec.europa.eu), зріс на 1,9 % порівняно з попереднім роком та становить 87,2 % до ВВП. Найбільш критична ситуація у Греції: борговий рівень досяг 165,3 % до ВВП (у 2010 р. – 142,8 %). Водночас, лише ухил на економію призводить до рецесії, а з нею й до зниження податкових поступлень у бюджет.

Висновки. Податкова політика має спрямовуватись на реалізацію цілей формування сучасної доктрини державотворчого патріотизму нації з позиції податкової складової, а кількісним його вираженням є податки. Практично в її основі закладена аксіома – податки мають платити всі в законодавчо встановленому обсязі. Довгоочікуване прийняття Податкового кодексу України безперечно лежить в площині вдосконалення законодавчих можливостей впливу держави на процеси оподаткування, а з цим й на оптимізацію регулювання в системі державних фінансів. Виходячи із засад проведеної у 2011 р. податкової реформи істотно спростилися правила податкового навантаження. Так, наприклад, в 2 рази зменшилася кількість функціонуючих в Україні податків: загальнодержавних –

на 11 (від 29 до 18) та місцевих – на 9 (від 14 до 5). Також було знижено ставки податку на прибуток до 16 % у 2014 р. (2011 р. – 23 %, 2012 р. – 21 %, 2013 р. – 19 %) та податку на додану вартість до 17 % у 2014 р. Додатково, з метою удосконалення окремих норм Податкового кодексу України було принципово змінено базові засади спрощеної системи оподаткування.

У пріоритетах податкової політики на коротко- і середньотерміновий період виокремлено напрями, які потребують додаткового вирішення, зокрема уточнення проблемних аспектів адміністрування податків, особливо в частині зменшення податкової заборгованості платників податків у поєднанні із забезпеченням своєчасного бюджетного відшкодування податку на додану вартість, підвищення соціально-економічної результативності пільгових режимів оподаткування. Водночас, залишається відкритим у відображенні результативності податкової політики питання як стимулювальної ролі податкового навантаження в забезпеченні "зеленого" ВВП [3, 14], так і формування відповідного оцінювального інструментарію.

Моніторинг результативності податкової політики на основі фіскального інструментарію дає змогу виявити позитивні сторони її реалізації з метою поширення в довготерміновому періоді та розробити механізм реагування на негативну зміну показників оподаткування на всіх рівнях. Діагностика податкової політики через фіскальні індикатори додатково виявляє суперечності у рівні втрат податків до бюджету ще до того часу, коли тенденції у податкових надходженнях стануть загрозливими – тобто дає змогу оперативно вводити коригуючо-обмежувальні процедури у податкову політику, підвищуючи тим її фінансову результативність.

Пропонований підхід щодо моніторинго-фіскального інструментарію як елемента відображення результативності управлінських рішень може знайти практичне застосування і в розроблюваному аналітиками Державної податкової служби України Індексі інвестиційної активності. Підкреслимо, що інвестиційна складова як юридичних, так і фізичних осіб відчутно залежить від податкового навантаження, а з нею й від особливостей прояву фіскальних індикаторів, включаючи галузевий та регіональний рівні.

Література

1. Балацкий Е.В. Анализ влияния налоговой нагрузки на экономический рост с помощью производственно-институциональных функций / Е.В. Балацкий // Проблемы прогнозирования. – 2003. – № 2. – С. 88-105.
2. Балацкий Е.В. Оценка влияния фискальных инструментов на экономический рост / Е.В. Балацкий // Проблемы прогнозирования. – 2004. – № 4. – С. 124-136.
3. Веклич О. "Екологічна ціна" економічного зростання України / О. Веклич, М. Шлапак // Економіка України : політико-економ. журнал. – 2012. – № 1. – С. 51-60.
4. Державна фінансова політика та прогнозування доходів бюджету України : монографія / М.Я. Азаров, Ф.О. Ярошенко, Т.І. Єфименко та ін. – К. : Вид-во НДФІ, 2004. – 712 с.
5. Єфименко Т.І. Формування фіскального простору економічних реформ / Т.І. Єфименко // Фінанси України : журнал. – 2011. – № 4. – С. 3-23.
6. Карпінський Б.А. Державотворчий патріотизм нації: оцінювання зі сторони податкової доміанти / Б.А. Карпінський // Вісник Львівської державної фінансової академії. – Сер.: Економічні науки. – 2011. – № 21. – С. 84-92.
7. Карпінський Б.А. Податкова політика держави: оцінювання стану на основі фіскального інструментарію / Б.А. Карпінський // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.6. – С. 221-231.

8. Карпинский Б.А. Стратегиология развития экономической системы государства: основы, финансовые вызовы, диспропорции // Финансовое управление развитием экономических систем : монография / О.О. Ардасова, Д.А. Демин, Б.А. Карпинский и др. / под общ. ред. С.С. Чернова. – Новосибирск : Изд-во "СИБ-ПРИНТ", 2012. – 217 с.
9. Соколовська А.М. Проблеми моніторингу надання податкових пільг в Україні / А.М. Соколовська // Фінанси України : журнал. – 2011. – № 3. – С. 42-53.
10. Статистика : підручник / за наук. ред. С.С. Герасименка. – К. : Вид-во КНЕУ, 2000. – 467 с.
11. Статистичний щорічник України за 2010 рік / за ред. О.Г. Осаулєнка. – К. : ТОВ "Август Трейд", 2011. – 560 с.
12. Тимченко О.М. Дієвість методів управління податковим боргом у контексті новачий Податкового кодексу / О.М. Тимченко // Фінанси України : журнал. – 2011. – № 3. – С. 54-62.
13. Ghosh A. Fiscal Space: International Monetary Fund / A. Ghosh, J. Kim, J. Ostry, M. Qureshi // IMF Staff Position Note. – September 1. – 2010. – № SPN/10/11. – P. 3-4.
14. Karpinsky B.A. Economic growth at sustainable development of economy: the monography / B.A. Karpinsky, S.M. Bozsko. – Lviv : Prostir-M, 2006. – 376 p.
15. Karpinski B. Formation and development of tax control in Ukraine: resources aspect / B. Karpinski, N. Zalutska // Rynek kapitalowy a koniunktura gospodarstwa 2010: perspektywa makroekonomiczna / Pod redakcją Andrzeja T. Szablewskiego, Marka Martina : monografie. – Poland, Łódź : Politechnika Łódzka, 2011. – S. 107-130.
16. Karpinsky B.A. Role of budget-taxes in formation equation of the financial system of the state: evaluation and prognostic approach / B.A. Karpinsky, S.K. Shkulka // Nauka i studia. Ekonomiczne nauki. – 2012. – № 1(46). – S. 71-80.

Карпинский Б.А. Мониторинго-фискальный инструментарий в анализе результативности налоговой политики государства

Систематизирован аппарат мониторинга результативности налоговой политики, исходя из положений государственно-созидательного патриотизма нации и стратегиологии развития. Выделены возможности производственно-институциональных функций в оценке налоговой политики на основе фискального инструментария и осуществлен расчет фискальных индикаторов для Украины.

Ключевые слова: налоговая политика, бюджет, фискальные индикаторы, мониторинг, результативность, государственно-созидательный патриотизм нации, стратегиология развития, фискальное пространство.

Karpinsky B.A. Monitoring-fiscal tool in the analysis of the state tax policy

Systematically monitoring the impact of the unit tax policies based on the provisions of state-creative patriotism of nation and strategiology development. Highlighted the possibility of industrial and institutional responsibilities in the evaluation of tax policy on the basis of fiscal instruments and performed the calculation of a set of fiscal indicators for Ukraine.

Keywords: tax policy, budget, fiscal indicator, monitoring, evaluation, state-creative patriotism of nation, effectiveness, strategiology development, fiscal space.

УДК 658.155

Доц. Я.Д. Качмарик, канд. екон. наук;
студ. О.В. Підлузна – Львівська КА

УДОСКОНАЛЕННЯ І МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Розглянуто залежність між особливостями діяльності та формуванням прибутку підприємств на основі моделі формування операційного прибутку. Досліджено політику управління прибутком, вимоги до його ефективного забезпечення як основного фактора прибуткової діяльності.

Ключові слова: прибуток, політика управління прибутком, метод операційного лівереджу.